

Kształtowanie współpracy w triadzie: biznes-nauka-administracja

Rozwój gospodarek we współczesnym świecie to w dużej mierze zasługa wprowadzanych innowacji. Silna gospodarka, to gospodarka innowacyjna oparta na wdrażaniu innowacji: procesowych, produktowych, marketingowych i organizacyjnych. Wprowadzanie na rynek nowych produktów, usług i technologii, zmian organizacyjnych i orientacji marketingowych to efekt współpracy między nauką i biznesem. Niestety, jedynie 9 procent przedsiębiorstw w Polsce inwestuje w działalność badawczo – rozwojową (co roku w Polsce zgłaszanych jest jedynie 2,7 patentów na 1 mln mieszkańców, w UE wskaźnik ten wynosi aż 133,6 patentów).

Jak wskazują badania oceniające poziom innowacyjności polskich przedsiębiorstw, wśród czynników utrudniających działalność innowacyjną wyróżnić można:

- czynniki o charakterze ekonomicznym (brak środków własnych i zewnętrznych na finansowanie działalności innowacyjnej, zbyt wysokie koszty wdrażania innowacji);
- czynniki związane z szeroko rozumianą wiedzą (brak odpowiednio wykwalifikowanego personelu, brak informacji na temat technologii, na temat rynków, problemy ze znalezieniem odpowiednich partnerów);
- czynniki rynkowe (zbyt daleko posunięta monopolizacja rynku, niepewny popyt).

[Innowacyjność 2008 (PARP 2008)]

Wyróżnione czynniki w dużej mierze są również odpowiedzią na słabą współpracę jaka jest podejmowana przez przedsiębiorstwa i środowiska tworzące nowe rozwiązania (jednostki naukowo-badawcze, uczelnie). Jak dowodzą wskaźniki - Polska gospodarka na tle innych krajów cechuje się niskim udziałem wydatków na B+R (0,6% PKB), przy średniej unijnej 1,8% PKB. Z tego około 60% wszystkich nakładów ponosi budżet państwa. W 2003r. w Polsce jedynie 24,3% całości nakładów ponosiły przedsiębiorstwa, przy średniej w UE kształtującej się na poziomie 55,5%. W rozważaniach tych wyłania się trzeci podmiot, który pełni istotną rolę w rozwoju innowacji, a zaliczamy do nich jednostki rządowe i samorządowe.

Mając na uwadze, że w ostatnich latach innowacyjność stała się zagadnieniem horyzontalnym w polityce gospodarczej i naukowej, konieczne jest rozważenie roli jaka pełnić powinny rząd i samorząd w rozwoju współpracy pomiędzy nauką i biznesem.

Problemy współpracy

Analiza szeregu dokumentów¹ oceniających współpracę między biznesem, nauką i administracją pozwoliła na przedstawienie szeregu problemów w procesie budowania tej współpracy:

1. w relacji biznes – nauka, nauka – biznes

Aż 20% polskich przedsiębiorców nie wie o możliwościach współpracy ze środowiskiem naukowym, prawie 40% firm nie wie, jak dotrzeć do ośrodków naukowych zainteresowanych komercjalizacją badań, tylko 10% firm widzi we współpracy z naukowcami szanse zwiększenia możliwości eksportowych, przedsiębiorcy narzekają na brak zachęt prawnych i konkretnych ofert ze strony środowisk naukowych, brak współpracy z naukowcami wynika z niewiedzy nt. potencjalnych korzyści.

Aż 62% naukowców deklaruje, że są autorami rozwiązania, które nadaje się do komercjalizacji, zdaniem 1/3 naukowców przedsiębiorcy przejawiają zbyt mało inicjatywy w poszukiwaniu pól współpracy, 99% naukowców deklaruje chęć poszukiwania przedsiębiorców zainteresowanych współpracą.

[Bariery współpracy przedsiębiorców i ośrodków naukowych (MNiSW 2006)]

- istnieje szereg barier powodujących wskazany stan rzeczy ze strony biznesu: bariery świadomości – niedostrzeżenie potrzeby współpracy ze sferą B+R; bariery finansowe – brak środków na sfinansowanie takiej współpracy; bariery mentalne – postrzeżenie działalności B+R jako obciążonej bardzo dużym ryzykiem; bariery kompetencyjne – w szczególności niewystarczająca jakość kapitału ludzkiego, który uniemożliwia wdrożenie nowych technologii; bariery informacyjne – brak informacji o potencjalnych partnerach ze sfery B+R, źródłach technologii, wsparciu publicznym itp.; bariery biurokratyczne/administracyjne – w szczególności przewlekłość i skomplikowanie procesu zawierania współpracy z jednostkami badawczymi,
- w badanych relacjach bariery współpracy ze strony nauki: bariery świadomości (niedostrzeżenie potrzeby zawiązania współpracy z gospodarką); bariery motywacyjne (uzyski-

¹ Bariery współpracy przedsiębiorców i ośrodków naukowych (MNiSW 2006), Przedsiębiorczość akademicka. Raport z badania (PARP 2009), Badanie barier i stymulatorów dotyczących mechanizmów tworzenia i transferu innowacji ze środowiska naukowego do sektora przedsiębiorstw (IBnGR 2008), Transfer technologii z uczelni do biznesu. Tworzenie mechanizmów transferu technologii (PARP 2008), Społeczne determinanty przedsiębiorczości innowacyjnej (PARP 2007), Tworzenie związków kooperacyjnych między MSP oraz MSP i instytucjami otoczenia biznesu (PARP 2006).

wane korzyści nie są współmierne z poniesionym wysiłkiem); bariery instytucjonalne (niechęć władz uczelni do komercjalizowania osiągnięć naukowych pracowników); bariery informacyjne (ograniczona komunikacja pomiędzy środowiskami); bariery biurokracyjne/administracyjne (nadmierna biurokratyzacja procesów transferu technologii); bariery organizacyjno-finansowe (odmienny styl pracy pracowników naukowych i przedsiębiorstw, stosunkowo niewielkie zasoby finansowe przedsiębiorstw, a przez to i słabe bodźce dla naukowców do współpracy z firmami),

- ponadto w sferze nauki wyróżnia się dodatkowe elementy: system oceny w znikomym stopniu promuje współpracę z gospodarką, pracownicy mają duże obciążenia dydaktyką na uczelniach wyższych, część pracowników naukowych koncentruje się na tzw. „wielkiej nauce”, brak wiedzy wśród pracowników naukowych na temat potrzeb sektora przedsiębiorstw, brak jasnych procedur zgłaszania potencjalnych wynalazków/technologii, brak wsparcia administracyjnego dla pracowników naukowych współpracujących z przedsiębiorstwami, brak jasnych i przejrzystych regulacji w zakresie własności intelektualnej

2. w relacji nauka – administracja, administracja – nauka

- źle ukierunkowane wsparcie na rozwój innowacji,
- brak niektórych specjalistycznych kwalifikacji na rynku,
- brak kultury współpracy w sferze nauka-administracja,
- słabe systemy motywujące dla pracowników naukowych z tytułu współpracy z biznesem

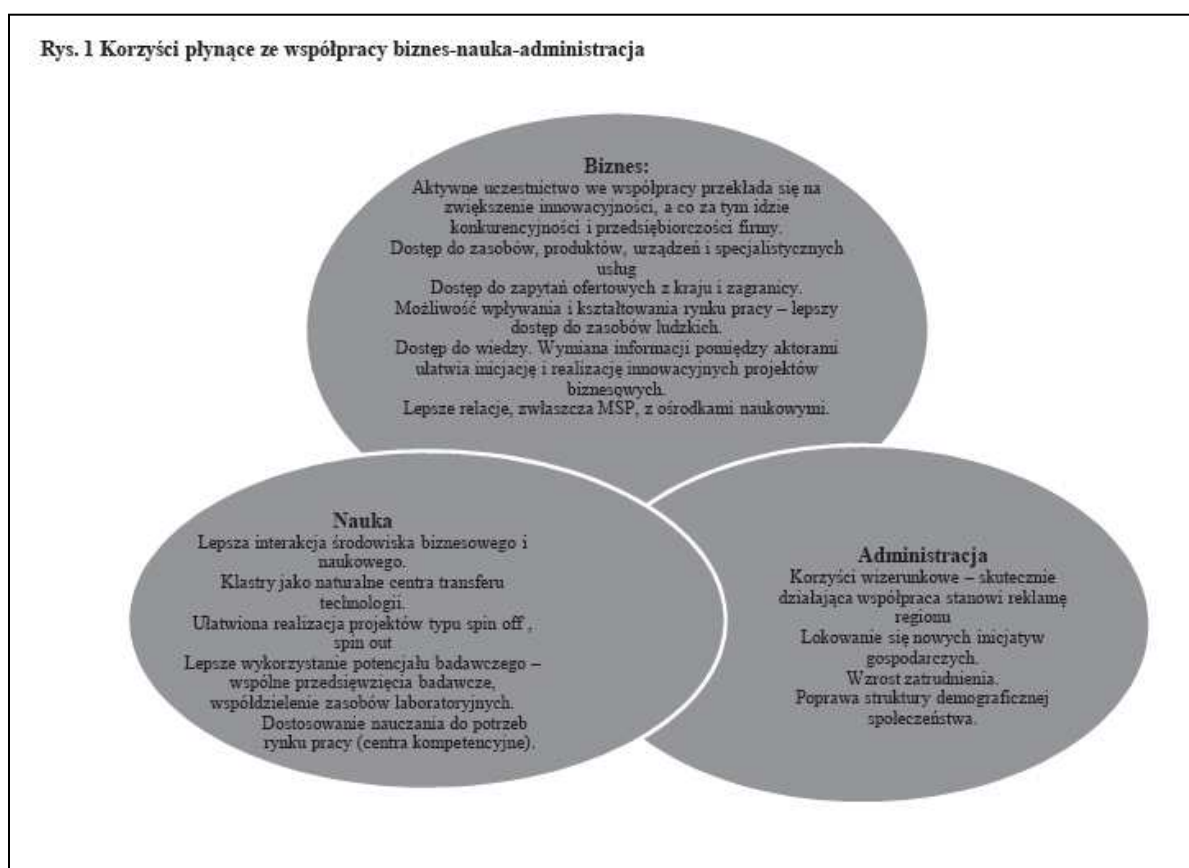
3. w relacji biznes – administracja, administracja – biznes

- niedostosowanie oferty infrastruktury do potrzeb przedsiębiorców,
- zbyt skomplikowane procedury konkursowe wspierające rozwój innowacji w przedsiębiorstwach,
- brak zrozumienia wspólnoty interesów,
- współpraca inicjowana przez region rozumiana jest często przez pryzmat rozwoju społecznego, a nie ekonomicznego
- niedostosowanie kompetencji administracji do potrzeb rynkowych wyrażanych przez przedsiębiorstwa,
- roszczeniowy charakter współpracy,

- duży poziom zbiurokratyzowania działań i decyzji administracyjnych.

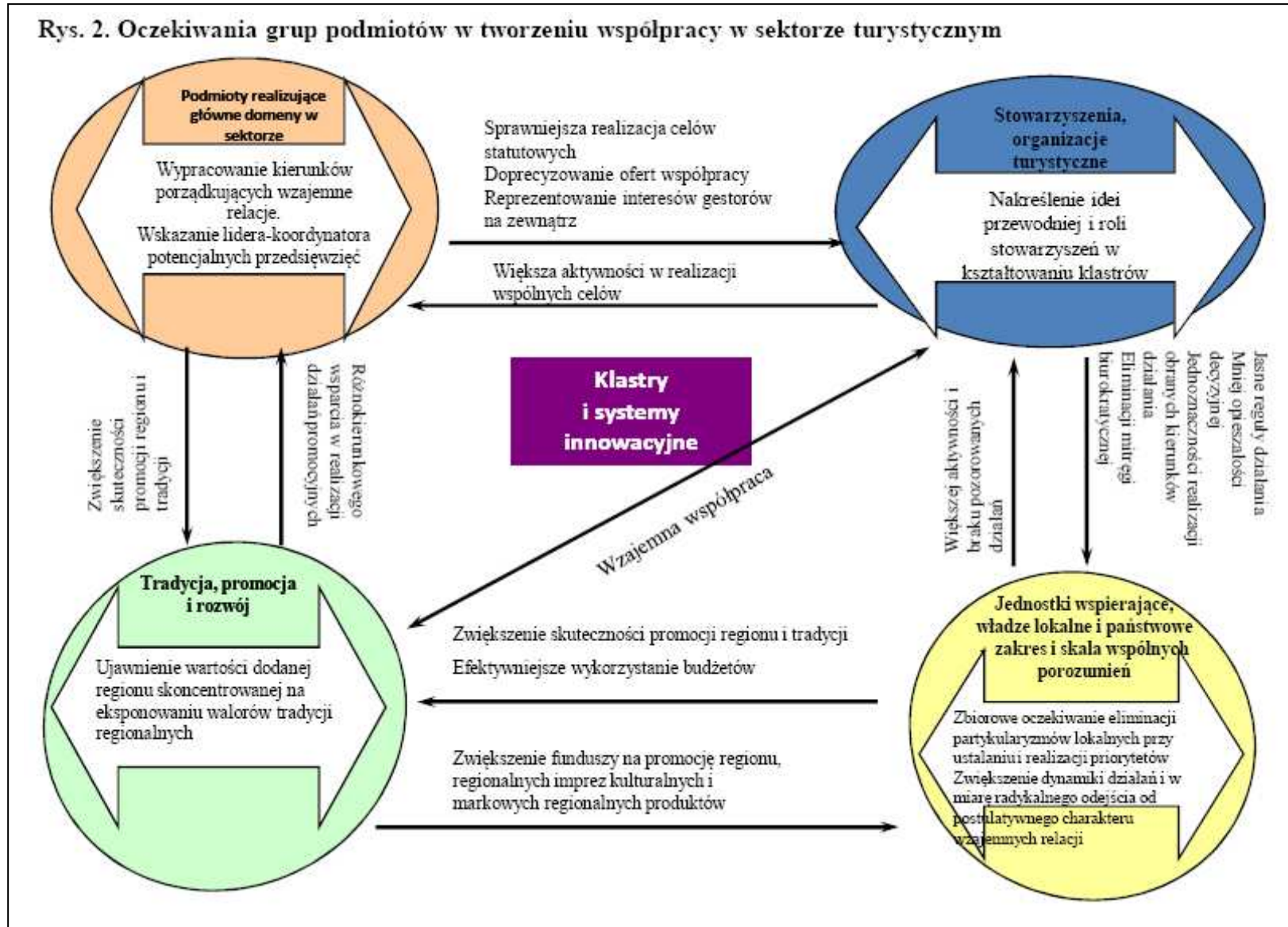
Potrzeby i oczekiwania wobec współpracy biznes – nauka – administracja

Prowadzone badania wskazują, że wzrasta liczba przedsiębiorstw, które poszukują innowacyjnych rozwiązań, wzrasta również potrzeba poszerzania wiedzy, widoczny jest wzrost świadomości, że rozwój przedsiębiorstw uzależniony jest od podmiotów, które posiadają wiedzę, a w tym przypadku współpraca ze środowiskiem naukowym staje się niezbędna. Niezbędna staje się rola administracji, która tworzy warunki, rozwija zasoby w postaci jednostek wsparcia, typu agencje rozwoju regionalnego. Współpraca w triadzie biznes-nauka-administracja jest widoczna szczególnie w strukturach klastrowych, której korzyści przedstawia rys. 1.



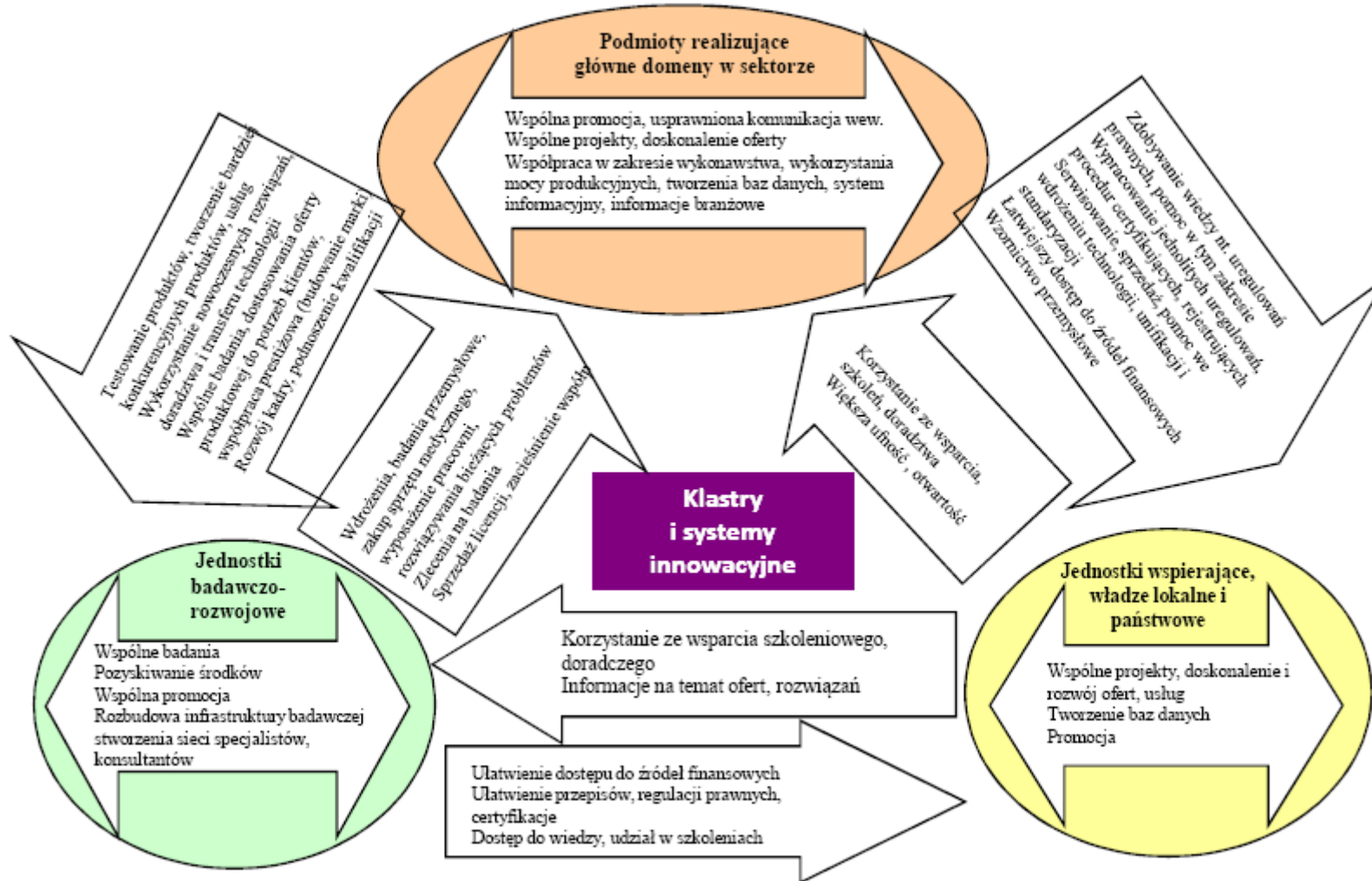
Prowadząc badania w sieciach sektora turystycznego i wyrobów medycznych podmioty tworzące sieć zwracały uwagę na szereg potrzeb – por. rys. 2 i 3.

Rys. 2. Oczekiwania grup podmiotów w tworzeniu współpracy w sektorze turystycznym



Źródło: opracowanie własne na podstawie badań w ramach projektu SIECI

Rys. 3. Oczekiwania grup podmiotów w tworzeniu współpracy w sektorze wyrobów medycznych



Źródło: opracowanie własne na podstawie badań w ramach projektu SIECI

Potrzeby jakie formułują podmioty w zakresie współpracy rodzą kolejne pytania o to co powinny proponować podmioty dla tworzenia i umacniania współpracy w sferze biznes-nauka-administracja. Propozycję oferty przedstawiają tabele 1,2,3.

Tabela 1. Oferta biznesu wobec:

administracji	nauki
<ul style="list-style-type: none"> • terminowe wpłaty podatków • współfinansowanie inwestycji, • uczestnictwo w badaniach ewaluacyjnych i regionalnych • promowanie regionu, kreowanie jego wizerunku poprzez markę regionu • edukowanie społeczeństwa (praktyki, staże) • tworzenie miejsc pracy i ograniczenie migracji • sponsoring (eventy – kultura, sport) • ściąganie kapitału do regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazanie kierunków rozwoju w regionie i w branży • zlecenia (finansowanie) konkretnych usług – rozwiązań technologicznych • tworzenie miejsc pracy (zatrudnianie absolwentów) • doświadczenie (praktyka) • publikowanie osiągnięć naukowych • sponsoring • wdrażanie wyników badań (transfer wiedzy do biznesu)

Źródło: opracowanie rozszerzone na podstawie B. Kępka, Spotkanie informacyjne „Klasy: od lokalnego pomysłu do krajowego sukcesu”, Poznań 2008.

Tabela 2. Oferta administracji wobec:

biznesu	nauki
<ul style="list-style-type: none"> • usprawnienie systemu edukacyjnego dla przygotowania kadr • realizowanie oczekiwań przedsiębiorców w ramach polityki regionalnej • promowanie sieci współpracy i różnego rodzaju partnerstwa • udział w planowaniu działań służących rozwojowi regionu • zapewnienie pozytywnego klimatu wobec biznesu i sukcesu w biznesie • ułatwianie dostępu do infrastruktury • możliwość wprowadzenie prawa ulg • promocja regionu i branż regionu • partnerstwo publiczno-prywatne • wsparcie merytoryczne i finansowe • likwidacja biurokracji, ułatwienia komunikacyjne np. e-urząd • zapewnienie przejrzystych zapisów prawnych dot. rozwoju przedsiębiorczości • poręczenia i rekomendacje 	<ul style="list-style-type: none"> • promocja nauki w regionie • promowanie wiedzy i wspieranie nowych rozwiązań technologicznych • wspieranie przedsiębiorczości akademickiej • inicjowanie kontaktów z przedsiębiorcami • konkretne zlecenia na projekty badawcze • współfinansowanie badań • zmiany w systemach ocen pracowników naukowych • bazy wiedzy • możliwości prezentacji dorobku naukowego (konferencje, szkolenia) • granty na opracowania i testy projektów • doradztwo w zakresie nowych inwestycji i centrum informacji o środkach unijnych • likwidacja biurokracji, ułatwienia komunikacyjne e-urząd • zapewnienie przejrzystych zapisów prawnych dot. transferu wiedzy i technologii

Źródło: opracowanie rozszerzone na podstawie B. Kępka, Spotkanie informacyjne „Klasy: od lokalnego pomysłu do krajowego sukcesu”, Poznań 2008.

Tabela 3. Oferta nauki wobec:

biznesu	administracji
<ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie specjalistycznych kadr • tworzenie nowych technologii • transfer wiedzy, badań, atesty, certyfikaty, opinie ekspertów • prestiż poprzez uzyskane badania i uwiarygodnienie produktu • udostępnianie zaplecza (np.laboratoria) • informowanie o tendencjach rynkowych (poziom ekspercki) • udostępnianie kontaktów międzynarodowych 	<ul style="list-style-type: none"> • know-how dla marki • merytoryczne wsparcie kadry • transfer wiedzy • współpraca na rzecz rozwoju biznesu • informacje na temat tendencji rozwoju regionów (poziom ekspercki) • kontakty międzynarodowe • profilowanie przyszłych kadr, kadre specjalistyczną

Źródło: opracowanie rozszerzone na podstawie B. Kępka, Spotkanie informacyjne „Klasy: od lokalnego pomysłu do krajowego sukcesu”, Poznań 2008.

Tworzenie podstaw współpracy biznes-nauka-administracja - rekomendacje

Przedstawione oferty i korzyści płynące ze współpracy triady biznes-nauka-administracja wymagają od zainteresowanych podmiotów szeregu działań, które dodatkowo powinny pokonać wskazane wcześniej problemy. Z badań przeprowadzonych w środowiskach biznesu, nauki i administracji wynika kilka istotnych rekomendacji:

- konieczność zwiększania świadomości przedsiębiorców na temat możliwości współpracy z ośrodkami naukowymi i administracją - podejmowanie działań edukacyjnych i promowanie współpracy przy wykorzystaniu spotkań, Internetu, mediów; tworzenie internetowych platform wymiany kontaktów, dialogu;
- organizowanie forów wymiany poglądów, sesji coachingowych dla wskazanych środowisk, paneli eksperckich i spotkań medialnych z udziałem różnych partnerów zaangażowanych w proces wdrażania rozwiązań innowacyjnych w gospodarce;
- konieczność edukacji przedsiębiorców i jednostek administracyjnych na temat korzyści ze współpracy z ośrodkami naukowymi – promowanie dobrych praktyk (wdrożone technologie, udane komercjalizacje), organizowanie szkoleń i warsztatów dot. problematyki transferu technologii, kreatywnego myślenia, zarządzania innowacjami, itp.;
- wzmacnianie zaufania i rozwój kapitału społecznego opartego na współpracy;
- uwzględnianie w przetargach i konkursach publicznych czynnika współpracy
- rozwój usług doradczych dla potrzeb współpracy,
- rozwój badań - badania zapotrzebowania na technologię/foresighty branżowe, technology watch, audyty technologiczne inicjowane w ramach programów systemowych,
- spotkania brokerskie, wspólne seminaria, brokerskie portale internetowych dla naukow-

ców i przedsiębiorców,

- aktywizacja naukowców - staże pracowników naukowych w przedsiębiorstwach,
- wspieranie inicjatyw sieciowych w postaci wsparcia merytorycznego i zasobowego.

Literatura:

Barriere współpracy przedsiębiorców i ośrodków naukowych, MNiSW 2006

Banerski G., Gryzik A., Matusiak K.B., Mazewska M., Stawasz E., *Przedsiębiorczość akademicka. Raport z badania*, PARP 2009

Szultka St. (red.), *Badanie barier i stymulatorów dotyczących mechanizmów tworzenia i transferu innowacji ze środowiska naukowego do sektora przedsiębiorstw*, IBnGR 2008

Santarek K. (red.), *Transfer technologii z uczelni do biznesu. Tworzenie mechanizmów transferu technologii* PARP 2008

Mazurek – Kucharska B., Block A., Wojtczuk – Turek A., *Spoleczne determinanty przedsiębiorczości innowacyjnej*, PARP 2007

Górzyński M., Pander W., Koć P., *Tworzenie związków kooperacyjnych między MSP oraz MSP i instytucjami otoczenia biznesu*, PARP 2006

Palmen L., Baron M., *Przewodnik dla animatorów inicjatyw klastrowych w Polsce*, PARP 2008

Śląski System Innowacji, GAPP 2007

Lilla Knop

Dr inż. Lilla Knop – adiunkt na Wydziale Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej, wykładowca w Wyższej Szkole Ekonomii i Administracji, członek i ekspert Śląskiej Rady Innowacji. Kierownik Zespołu Badawczego projektu: Tworzenie Sieci Współpracy i Struktur Wspierających w Województwie Śląskim” w ramach działania ZPORR 2.6 oraz Kierownik projektu badawczego Modele zarządzania klastrami, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.